PORTRETUL UNUI AUTOR DE „BUSTURI": DAN FAUR

VICTOR DURNEA

Când, în urmă cu câțiva ani, am început o cercetare mai îndeaproape a activității literare a lui Dan Faur, imboldul inițial a venit din ceea ce luase pentru mine înfățișarea unei ironii a sorții. Mi s-a părut, într-adevăr, că lui Dan Faur posteritatea i-a făcut parte de un loc în istoria literaturii române, un loc modest, în viziunea unora, precum Ov. S. Crohmălniceanu și Al. Mirodan[1], un loc ceva mai important, dacă se ține cont de numărul textelor reținute în antologii[2], dar că acest loc se datora, în fapt, unei părți infime, de un singur an, a unei activități literare de peste trei decenii, neluată aproape niciodată în calcul, ignorată, pusă între paranteze. În consecință, mi-am pus atunci câteva întrebări: ce a mai fost, ce a mai făcut Dan Faur și, în definitiv, cine a fost el? Iar răspunsul l-am căutat în presa vremii și în memoriile oamenilor cu care a fost în contact. O operație nu tocmai lesnicioasă, în condițiile absenței încă a instrumentelor de lucru necesare, facilitată mult însă de o întâmplare nesperată, anume de întâlnirea cu dl. inginer Simion Faur, fratele scriitorului. Informațiile furnizate de Domnia Sa cu o bunăvoință rară, pentru care se cuvine a-i exprima întreaga mea recunoștință, m-au ajutat să elimin o parte dintre lacunele existente în reconstituirea vieții și activității lui Dan Faur. Și pentru a fixa această fază, intermediară (câtă vreme persistă încă multe necunoscute), am redactat un mic studiu, pe care l-am intitulat *Bustul unui autor de „Busturi"*. Acesta a fost publicat în revista „Minimum" (din Tel Aviv)[3], la rubrica „Poșta Dicționarului", fără titlu, dar cu două colontitluri, cel de al doilea formulat

[1] „O figură obscură a avangardei literare", cum îl caracterizează Ov. S. Crohmălniceanu (*Moldov, Dan Faur, Radu Iulian. Figuri obscure ale avangardei literare*, în „Manuscriptum", anul XXI, nr. 3–4, 1990, p. 113–115), sau „un brav infanterist, un încheietor de pluton al batalionului de la revista «unu» a lui Saşa Pană", cum îl numește Al. Mirodan (în *Dicționar neconvențional al scriitorilor evrei de limbă română*, vol II, Tel Aviv, Minimum, 1997, p. 259–262).

[2] În *Antologia avangardei românești* (București, Editura pentru Literatură, 1969, p. 243–249), Saşa Pană cuprinde cinci piese și o linogravură, în timp ce *Avangarda literară românească* (antologie, studiu introductiv și note bibliografice, de Marin Mincu, București, Minerva, 1983, p. 265–275) include zece piese.

[3] În nr. 192, din martie 2003, p. 47–49. O versiune rezumată o constituie articolul consacrat lui Dan Faur în *Dicționarul general al literaturii române*, vol [III] E–K, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 122–123.

ALIL, t. XLIV–XLVI, 2004–2006, București, p. 179–188

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

astfel: „De la suprarealism la «Pogonici»". Un colontitlu pe care, dacă aş fi fost consultat, l-aş fi refuzat, căci el afirmă un traseu rectiliniu, anulând o seamă de interesante meandre, şi mai ales sugerează – prea mult, după părerea mea – o direcţie abrupt descendentă, dacă nu de (de)cădere totală. Or, aici este implicat nu doar autorul volumului *Bust*, ci mulţi alţii, care şi ei au evoluat „de la suprarealism la...". Ca atare, e posibil ca Dan Faur să fie un „caz" nu doar în sensul unicului şi accidentalului, ci şi al tipicului, o paradigmă. Iar în aceste condiţii, reluarea studiului, amplificarea şi nuanţarea răspunsurilor, profitând de noile informaţii, se impune cu necesitate.

Dan Faur, pe numele de stare civilă Avram-Alfred Fechner, fiul lui Iacob, „grânar" (funcţionar la o societate comercială ce se ocupa cu vânzarea grâului) şi al Ernestinei (născută Jacobson), „menajeră", s-a ivit pe lume la Calafat în 8/21 ianuarie 1911. (Datele apar în certificatele de naştere, de studii şi de deces, precum şi în cererea de admitere în Uniunea Scriitorilor din România, datând din 1955, şi într-o *Autobiografie*, redactată prin 1958–1959[4].) Al doilea şi ultimul vlăstar al familiei, pe nume Simion, se năştea în 1919. În cazul celor doi fraţi, diferenţa de vârstă, relativ mare, n-a împiedicat o relaţie foarte strânsă de-a lungul întregii vieţi.

Urmând, desigur, peregrinările familiei, Fredi, cum îl alintă rudele şi prietenii, urmează şcoala primară la Craiova, iar cursul secundar la Bucureşti (liceele „D. Cantemir" şi „Gh. Lazăr") şi Brăila (Liceul „N. Bălcescu"), între 1923 şi 1929. Examenul de bacalaureat îl trece însă un an mai târziu.

Tânărul, elev încă, debutează, la 1 ianuarie 1929, cu o proză poetică (*Anul fraţiei*), iscălită Dan Faur, în gazeta (săptămânală) brăileană „Luceafărul", care, în continuare, îi dă la iveală epigrame, poezii (*În noaptea de 24 ianuarie*), „siluete" (*Văcsuitorul*, *D-ra Coco*, *D-l plutonier*, *Haimanaua*), câteva „poveşti" (*Poveste spre aducere-aminte*, *Poveste de Paşti*) şi o scurtă recenzie dedicată *Menţiunilor critice* ale concitadinului Perpessicius. Toate îl îndrituiau pe un Ion C. Sava să-l includă pe autor, un an mai târziu, printre „tinerii brăileni care s-au remarcat de la bun început, deşi aflători încă pe băncile liceului"[5].

Năzuind către un orizont mai larg, al capitalei, şi atras de poezia nouă, Dan Faur trimite la sfârşitul anului 1929 un lung text, intitulat *Cina cea de taină*, lui Saşa Pană, care, precum relatează peste patru decenii[6], după ce-l citeşte lui Gh. Dinu şi lui Ilarie Voronca, îl dă la lumină în numărul 23, din martie 1930, al revistei pe care o conducea. La citirea lui, un alt „unist", Geo Bogza, aflat la Buştenari, nota în jurnalul său: „În ultimul număr al lui *Unu*, o poezie semnată Dan Faur: 19 ani, locuieşte la Brăila, elev de liceu. Îmi este simpatic"[7]. Iar o săptămână mai târziu, consemnând primirea unei cărţi poştale de la tânărul în cauză, adăuga: „...oricum este o revelaţie"[8].

---

[4] Copii ale acestora mi-au fost comunicate de dl Simion Faur.

[5] Ion C. Sava, *Aportul Brăilei în literatura română*, în „Luceafărul literar şi artistic", anul I, nr. 10–11, aprilie–mai 1930, p. 3.

[6] *Născut în '02*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1973, p. 288.

[7] Geo Bogza, *Jurnal de copilărie şi adolescenţă*, Bucureşti, Cartea Românească, 1987, p. 225.

[8] *Ibidem*, p. 226.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

Cina cea de taină corespundea într-adevăr vederilor „uniştilor", în măsura în care „rescria" în registru grotesc-demistificator tragicul episod evanghelic, dând aparent deplină libertate cuvintelor, în fapt căutând asocieri niciodată încercate şi imagini şocante, aglomerând pe alocuri detalii „naturaliste", respingătoare, precum chiar în *incipit*: „Cina cea de taină a fost un joc,/ ca un vânt curios cu steluţe de foc/ de pe o cracă cu ferestre de soare/ şi ziduri vătuite şi chiucirate de polipi/ în care tuşeşte şi scuipă puroi/ îngerul fără aripi/ fără sex/ şi cu tumoare...". Sau mai departe: „Şi a fost un sărut ce trebuia să fie smerit/ pe pleoapele moi/ în dosul draperiilor vinete ce au stârcoşit amurgurile de zinc în adolescenţii goi/ şi umbra nistagmică a ultimei veveriţe de râs nesilit/ de pe pământul tâmplelor/ pe sprânceana descompunerilor în toi./ A fost un sărut de monade!...".

Preţuirea noului venit s-a manifestat şi prin vizita pe care directorul revistei avangardiste i-a făcut-o la Brăila, luna următoare, vizită savuros povestită în acelaşi volum de memorii. (Astfel, Saşa Pană notează că tânărul „avea chiar un fel de logoree şi manifesta o intimitate puţin şocantă", de la început adresându-i-se cu apelativul „Săşicule"[9].)

Oricum, tânărul, devenit din toamnă bucureştean (se înscrisese la Facultatea de Drept, pe care o va absolvi în iulie 1933[10]), e acceptat în cerc, publicându-i-se în numerele următoare ale revistei „unu" textele: *Pastorală simplă*, *Dimineaţă*, *Monotonie*, *Biologie*, *Tors*, *Baletul gravitaţiilor interioare* şi *Bustul doamnei*, precum şi două scurte poeme în proză, intitulate ambele *Pastorală*.

Dar în primul număr din 1931, o notă la *Inventar de confesiuni*, al lui Saşa Pană, relevă survenirea unei rupturi. Reproducem mai întâi fraza adnotată: „(Acei spectatori compromişi de prostie iremediabilă vor deveni autori de volume şi îşi vor proteja portretul pe pagina a treia cu o hârtie higienică care-i suprapreţuieşte cu un plastron amidonat)", precum şi nota: „1. De pildă <Dan FAUR/ BUST>. În josul căruia scârnăvia a înscris prin fraudă steagul editurii «UNU». Şi dacă mi-a trimis o scrisoare în care îmi comunică moartea pseudonimului Dan Faur şi supravieţuirea lui Alfred Fechner cu creierul şi sufletul său de brânză (de Brăila) nu o pot publica, deoarece tustrei înoată de mult în imondicele canalelor spre haznaua Dâmboviţei bine primitoare"[11].

Se înţelege de aici că tânărul poet îşi publicase volumul sub egida editurii lui Saşa Pană, fără să fi cerut acceptul proprietarului. Or, acesta era, pe cât de generos şi cald în prietenie, pe atât de impulsiv şi chiar brutal faţă de foştii amici. (În acest sens stau mărturie fulgerătoarele excomunicări, sfârşind în pamflet trivial, ale unor „unişti" ca Virgil Gheorghiu, Lucian Boz şi chiar Ilarie Voronca!)

Relativ la acest episod, în memoriile sale, Saşa Pană dă detaliile întâmplării şi încheie astfel: „Comportarea lui Dan Faur m-a supărat (poate prea mult)"[12]. Sună aici, pare-se, un regret târziu, un sentiment de vinovăţie, ocazionat, desigur, şi de

[9] Saşa Pană, *op. cit.*, p. 286.
[10] „Anuarul Universităţii din Bucureşti pe anul 1932–1933", p. 172.
[11] Saşa Pană, *Inventar de confesiuni*, în „unu", nr. 33, din februarie 1931.
[12] Saşa Pană, *op. cit.*, p. 285.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

faptul că fostul colaborator nu mai era atunci în viață. Așa se explică, probabil, și o anume supralicitare a valorii poeziei lui Dan Faur: „În capitolul poeziei paranoice, al poeziei delirante din anii acelui deceniu de căutări printre umbre și realități crâncene, un loc aparte aparține celui care a creat din autentice nestemate o poezie inedită. Pentru că Dan Faur a reușit să păsească elastic și zvelt peste mări și mormane de cioburi de sticlă și de diamante..."[13]. (În aceiași termeni era scris, de altfel, și un articol comemorativ, publicat în „Luceafărul" la 10 ani de la moartea fostului colaborator[14].)

Spun *supralicitare* întrucât, ca și în *Cina cea de taină*, în *Bust* autorul pare să „acorde libertate cuvintelor", înmulțind însă cumva mecanic împerecherile neașteptate de cuvinte, precum chiar în titlurile date (*Bust de rege carpen*, *Bust de fecioară vanilie*, *Bust de păpădie ocre*, *Bust de pasăre concentrică*, *Bust de cocoșați impecabili*), turnate uneori, ludic, pe ritmurile unor jocuri de copii: „Bust de rege carpen, spân și mops/ cu rinichi de vată arsă:/ polonezii, polonezi, polonezii, polonezi...// Sâmbăta la ora 9/ șapte gâște ouă ouă,/ pentru bust de lună nouă...". E prezentă, sub influența lui Geo Bogza, și șarja la adresa pudibonderiei burgheze. (Asemănarea cu propria-i scriitură nu-i scăpa lui Geo Bogza, care, în același *Jurnal*, înregistrează de mai multe ori și un început de aversiune față de mai tânărul confrate[15].) Nimic însă din autenticul „dicteu automat", în plină vânătoare după „lumina imanentă" a visului, după filonul profund al subconștientului!

De aceste „carențe" poate că tânărul era el însuși conștient, de vreme ce se hotărăște să declare, în scrisoarea adresată lui Saşa Pană (pe care acesta, în memoriile sale, nu o mai amintește), „moartea pseudonimului Dan Faur", cu alte cuvinte, abandonarea suprarealismului. Oricum, el nu va reveni asupra deciziei. Tot Geo Bogza relatează că la un moment dat l-a întâlnit pe fostul coleg în compania „algiștilor", dar lucrul nu are vreo semnificație aparte. Nici inculparea tânărului în același proces de pornografie (textul incriminat – *Bustul doamnei* – apăruse, în decembrie 1930, alături de un fragment din *Poemul invectivă*), proces încheiat în noiembrie 1932 prin achitare, nu îl face din nou solidar cu echipa de la „unu". Rămâne, totuși, întrebarea dacă a abandonat suprarealismul și graficianul și scuptorul Dan Faur, întrebare la care sunt chemați să răspundă specialiștii în domeniu.

În acest context, se cuvine a reveni la un moment anterior. În numărul din iunie 1930 al lui „unu" se află inserată următoarea notiță: „Colaboratorul nostru Dan Faur nu are nimic comun cu foiletonistul ziarului «Adevărul», d-l D. Faur"[16]. Dacă fraza e a directorului revistei, ea atestă încă o dată dorința și voința lui de a-și vedea grupul monolit în izolarea sa orgolioasă, imun la tentațiile „vechiului", ale instituțiilor „burgheze". Venind de la tânărul „unist", l-ar arăta mândru de identitatea sa, preocupat să preîntâmpine orice confuzie. Nu se poate exclude, totuși, ca „dezmințirea" să-i fi fost determinată pur și simplu de teama

[13] *Ibidem*.
[14] Saşa Pană, *Ne amintim de Dan Faur*, în „Luceafărul", anul XV, nr. 23, din 5 iunie 1971, p. 7.
[15] Geo Bogza, *op. cit.*, 280, 312, 328, 378.
[16] Nr. 26, rubrica *Vestiar*, ultima pagină.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

„represaliilor" prin care Saşa Pană pedepsea cea mai mică „trădare". Să fi fost, atunci, cei doi una şi aceeaşi persoană? Lucrul nu este absolut imposibil.

„Foiletonistul ziarului «Adevărul»", D. Faur, semnează, începând de pe la începutul anului 1930, şi va semn şi în continuare, până în 1936 (o vreme, între 1933 şi 1936, simultan şi în „Dimineaţa"), exclusiv recenzii la „cărţi străine" (aşa se intitula şi rubrica), în fapt, la cărţi franceze sau traduse în franceză. Numele (negreşit, un pseudonim) apărea, de asemenea, pe coperta unei traduceri, *Patul 60 bis* de Henriette Valet (tipărită în 1935, de Editura Adevărul).

D. Faur intră în scenă, deci, exact când vine în capitală Dan Faur. Şi acesta, conform *Autobiografiei* pomenite mai sus, student fiind, din 1931, lucrează în calitate de corector la Editura „Naţionala" Ciornei, ceea ce îi prilejuia contactul cu producţia editorială din Franţa îndeosebi. Împotriva identităţii dintre D. Faur şi Dan Faur pledează însă faptul că recenziile relevă o maturitate de gândire şi o capacitate de expresie de mirare la un tânăr de nici 20 de ani. În plus, aceeaşi *Autobiografie* nu spune nimic de o colaborare la „Adevărul" şi „Dimineaţa" şi nici despre traducerea respectivă. Argumentul nu este totuşi decisiv, dat fiind că la mijlocul anilor '50 a te ocupa de cărţi străine nu era un lucru cu care să te lauzi. În această „cauză", prin urmare, pronunţarea trebuie să se amâne din lipsă de probe suficiente.

Revenind la datele certe, consemnăm o colaborare ocazională a lui Dan Faur la revista brăileană „Columna lui Traian" în 1931. Abia patru ani mai târziu, apariţiile lui în presă se multiplică. (Între timp, cum am precizat mai sus, îşi luase licenţa în drept, fără să se înscrie în barou. A preferat să lucreze în continuare la Editura „Naţionala" Ciornei, probabil ca redactor.) În 1935, mai întâi „Ţara lui Mircea", din Silistra, îi publică un interviu cu Arghezi[17], apoi „Rampa" – două cursive[18] şi, în sfârşit, hebdomadarul „Reporter" – două comentarii[19].

Mai semnificativă, cu siguranţă, este prezenţa lui Dan Faur în cercul din strada Câmpineanu. (Se cuvine amintit că pe la „Sburătorul" trecuseră până atunci şi alţi (foşti) „unişti": Ilarie Voronca, Lucian Boz, Virgil Gheorghiu, V. Cristian, iar în cursul anului 1935, frecventează asiduu şedinţele Mihail Dan.) Astfel, în „agendele" lovinesciene, la şedinţa din 22 septembrie 1935 a cenaclului citim: „Faur, revelaţie, talent: rom. *Oameni*, provizoriu. Un talent nou"[20]. (Sensul este potenţat de chenarul ce închide nota.) Iar la următoarele lecturi: „Faur, o nuvelă ½ (joyceiană)", „Faur continuă nuvela... câteva pagini" (6 octombrie) şi „D. Faur continuă *Oameni şi vâlvătăi*" (13 octombrie)[21].

---

[17] Anul I, nr. 9, din 15 mai 1935, p. 23.

[18] *Strada lui Charlot*, anul XVIII, nr. 5271, din 11 august 1935, p. 1, şi *Minunea firului de grâu*, în nr. 5275, din 16 august 1935, p. 1.

[19] *Povestea Prometeilor bine înlănţuiţi*, în nr. 83, din 27 octombrie 1935, p. 8, şi *Despre o corectare a legii maltusiene*, în nr. 84, din 7 noiembrie 1935, p. 8.

[20] E. Lovinescu, *Sburătorul. Agende literare*, vol. IV, ediţie îngrijită de Monica Lovinescu şi Gabriela Omăt, note de Alexandru George, Margareta Feraru şi Gabriela Omăt, Bucureşti, Editura Minerva, 2000, p. 184.

[21] *Ibidem*, p. 186, 187.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

Textele publicate în presă, precum şi aceste lecturi au fost suficiente pentru un început de recunoaştere în lumea literară. Ca urmare, Dan Faur este invitat să răspundă la ancheta *De ce scrieţi?* întreprinsă de cotidianul „Facla". În preambulul răspunsului său, intervievatorul – C. Şiclovan (sau Şicloveanu) – îl prezintă pe Dan Faur ca pe un viitor debutant strălucit: „D-sa nu a publicat până acum niciun volum.[sic!] Dar acei puţini care cunosc manuscrisul romanului *Oameni provizorii* sau cel al nuvelei *Hamal şi vătaf*, de pildă, îşi dau seama de resursele abundente ale acestui scriitor"[22].

Participarea la ancheta literară a „Faclei" e importantă nu doar ca atestare a poziţiei câştigate, ci şi ca prilej de expunere a crezului artistic. Astfel, Dan Faur declară, printre altele: „Scriu, fiindcă trăiesc din plin viaţa şi lupta acestui secol efervescent, a acestui secol care va cuprinde în el, până la urmă, angrenarea individului în stupul imens, sănătos şi rodnic al colectivului. [...] Scriu şi demasc ceea ce mi se pare că se poate rupe în două – ca pe o scoică, să i se vadă carnea palpitând – din această societate cu burghezi ce se lichidează prin propria lor îndărătnicie de a supravieţui unici. [...] Să nu vi se pară termenii tari şi nici apropiată posibilitatea subiectivismului. Demascarea include, din contră, obiectivismul, ochiul aruncat ca un far, în ale cărui fascicule, carnea cu răbufnirile ei, crizele de psihologie, abuzul de fir sufletesc tăiat în patru, tarele şi inconstanţa, conformismul spiritului burghez, legat de ţarc, sunt prezentate în autentica lor autonomie. [...] Scriu şi, scriind, vreau să mă descătuşez; pe cât posibil să urnesc şi pe alţii din laşa indiferenţă din care se privesc – beţi de narcisism – şi privesc lumea, din spaimele metafizice sterpe, din acest ego cu atâtea întrebări şi halouri ce nu rezolvă nimic. [...] scopul material-util al profesiunii mele de scriitor [va fi] atins [...] când disecţia mea transversală în această societate putredă şi individual exaltată va croi pârtie adâncă, vie, plastică, în care vehiculul voliţional şi economic al luptei de clasă va găsi materialul carburant care să-i dea siguranţa trecutului istoric şi orgoliul vital al acestei supremaţii productive". De reţinut este şi mărturisirea („autoacuzatoare"): „[...] în tot ce am scris până acum (roman sau nuvelă) nu am reuşit să înglobez decât foarte palid dezideratele de mai sus, care cred că ar trebui să fie esenţa integralistă a literaturii actuale"[23].

Nu încape îndoială că, aidoma lui Al. Sahia (care mărturisea tot atunci că scrie „pentru eliberarea maselor") şi multor altor participanţi la anchetă, tânărul scriitor se ralia poziţiei majorităţii suprarealiştilor francezi de stânga, care, în condiţiile venirii la putere a lui Hitler, se apropie mai mult (decât ar fi vrut) de Moscova, făcându-i acesteia mari concesii[24].

---

[22] „Facla", anul XV, nr. 1413, din 13 octombrie 1935, p. 2. Vezi şi *De ce scrieţi? Anchete literare din anii '30*, ediţie de Victor Durnea şi Gheorghe Hrimiuc Toporaş, Iaşi, Editura Polirom, 1999, p. 141–143. E de reţinut că titlul romanului era *Oameni provizorii*. În schimb, titlul real al nuvelei pomenite de C. Şicloveanu era *Hamali şi vătafi*.

[23] *Ibidem*.

[24] Vezi notele la *De ce scrieţi? Anchete literare din anii '30*, precum şi Victor Durnea, *Literatură şi politică. André Malraux şi Boris Pasternak la Congresul pentru apărarea culturii*, în „Anuar de

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

Se pune întrebarea dacă „angajarea" politică a lui Dan Faur depăşeşte stadiul declaraţiilor de intenţie. Se pare că nu, dacă ţinem cont că, exact în această perioadă, el frecventează Sburătorul, al cărui mentor pleda pentru autonomia esteticului. Mai mult, E. Lovinescu are, precum s-a văzut, o impresie bună despre cele citite în cenaclu de Dan Faur. O dovadă, în acelaşi sens, e şi publicarea, în „Viaţa românească"[25], la sfârşitul aceluiaşi an, a textului *Munci şi socoteli*, după toate aparenţele un fragment de roman, poate tocmai cel citit la Sburătorul. Aşa cum se prefigurează aici, subiectul pare să fie încercarea tânărului boier Beiu de a salva moşia, pe care mama sa, autoritară, un fel de Miron Iuga feminin, i-o lasă ipotecată de „grele socoteli". Proza, la suprafaţă, este realistă. Autorul recurge însă adeseori la mijloacele poeziei moderne în descriere şi portretizarea personajelor (utilizează metafore şi epitete surprinzătoare, apelează la elipsă, modifică topica). În cazul eroului principal (Beiu) se încearcă, de asemenea, o înregistrare fidelă a fluxului conştiinţei. (Poate că aceasta îi va fi sugerat lui E. Lovinescu caracterizarea drept „joyceiană".) Oricum, în cele câteva pagini, nici urmă de tezism sau tendenţionism.

Din păcate, nici romanul, nici nuvela sau nuvelele menţionate nu vor fi tipărite, cu toate că primiseră un aviz favorabil şi cu toate că autorul lucra într-o editură. În fapt, scriitorul dispare încă o dată de pe scena literară. Mai e pomenit fugitiv, precum în împrejurările legate de schimbarea titlului romanului călinescian din *Părinţii Otiliei* în *Enigma Otiliei*, şi din nou în „agendele" lovinesciene, în legătură cu noul proprietar al Editurii „Naţionala" – Gh. Mecu.

Dan Faur va reapărea iarăşi, de data asta năvalnic, după 23 august 1944, în ipostaza de poet „militant" şi social de o virulenţă şi radicalitate rar întâlnite chiar în epocă, străine temperamentului dezvăluit anterior. (Saşa Pană va afirma, ce-i drept, în articolul comemorativ, dedicat fostului colaborator, în „Luceafărul", că acesta fusese între 1940 şi 1944 „în frontul luptătorilor antifascişti", dar în *Autobiografie* scriitorul declară că e membru PCR din 1945.) În poeziile publicate de-a lungul anilor 1944–1947 în „Victoria", „Tribuna poporului", „Frontul plugarilor", „Orizont", „România liberă", „Revista Fundaţiilor Regale", „Contemporanul", plin de mânie, vindicativ, cere pedepsirea criminalilor de război (*Şireangul care aşteaptă*, *Cântec pentru Râbnița*) sau îşi expune, întru câtva maiakovskian, crezul de poet proletar, diametral opus celui al confraţilor „narcisiaci", „elitişti", „burghezi" (*Mărturisire*, *Prea sunt aproape*, *Cântec pe ritmuri schimbate*). Pe aceeaşi linie a poetului „sovietic", dar şi pe aceea românească, trasată de Arghezi, Aron Cotruş, N. Crevedia şi Radu Gyr, exploatând faptul de viaţă „nepoetic", eul liric frust şi graiul oltenesc (cunoscut în copilărie), Dan Faur dă o baladă (*Şoimul munţilor*), având ca erou un partizan bănăţean, nişte „peisaje" (*Tatar Bunar*, *1907*, *Noi vrem pământ*), precum acelea pe care Arghezi le va creiona în *1907*, câteva poezii de dragoste şi un poem al naşterii, în orizont rustic (*Mama*), ce

lingvistică şi istorie literară", t. XXXIX–XLI, 1999–2001, p. 155–173; idem, *Un avangardist uitat: Mihail Dan*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", t. XLII–XLIII, p. 165–179.

[25] Anul XXVII, nr. 11–12, p. 18–26.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

prevesteşte pe alocuri lirica din urmă a lui Marin Sorescu: „Maică-mea m-a născut pe câmp, uşure,/ când au doborât-o durerile facerii, s-a lăsat pe vine,/ s-a lăsat pe brânci, lângă un tufan,/ şi m-a lepădat plod sângeros, dolofan, în nişte rugi, înrourate de mure./ Când am scos capul la lumină,/ am tras un ţipăt zdravăn, de s-a auzit până la cer, –/de, îmi umflasem bojocii, ai naibii!..." sau „Şi cum mă pregăteam tocmai de adormit,/ maica m-a alintat, mi-a cântat, mi-a şoptit:/ – Nani, nani! pui de om, buzişoare de mâţă,/ nani, la mama!.../ C-o să vie acuşica şi taica,/ să ne ia acasă, cu o căruţă...".

Proletcultismul se împleteşte acum, prin urmare, cu modalităţi autentic poetice, insuficient apropriate şi cizelate. Supărătoare sunt şi inadvertenţele dialectale – folosirea oltenismelor de către personaje basarabene ori bănăţene, a unor ardelenisme de către olteni etc., ca şi inventarea *ad-hoc* a unor variante „populare".

Dar nici de această dată Dan Faur nu merge mai departe. În toamna anului 1945, apare la suprafaţă şi o altă preocupare a lui Dan Faur. În plin război şi sub legislaţie rasistă, el tipărise, la Editura Gorjan, povestea *Pinocchio în împărăţia jucăriilor*, pe a cărei copertă figurează pseudonimul Constantin Adrian. O ediţie a doua (de negăsit azi) pare să fi apărut în 1945, iar a treia iese de sub tipar în 1947 având ca autor pe Mihai Axente[26]. Cu acelaşi pseudonim e semnată cărticica *Pinocchio detectiv* (1947).

Tot copiilor li se adresează două reviste, apărute în toamna anului 1945, în a căror redacţie e prezent Dan Faur: „Covorul fermecat" şi „Înainte" (aceasta „a pionierilor"). În cea dintâi, utilizând pseudonimele Nicolae Ganea, Ştefan Naum şi Mircea Văraru, scriitorul dă mai multe povestiri, mai toate fiind adunate în volumaşul *Povestea unui bob de lacrimă*, semnat Mihai Axente.

Majoritatea textelor sunt teziste, răspunzând comandamentului comunist (dar şi obligaţiei impuse de aliaţii occidentali) de a schimba, în mentalitatea românească, imaginea „sovieticului", implicit a regimului din ţara până atunci inamică. Uneori, autorul împrumută şi localizează din literatura de război tipărită de Cartea rusă (*Povestea unui bob de lacrimă*, *Cântecul Leningradului*) sau din aceea produsă în cursul campaniei din est, firească, cu inversarea rolurilor. Se salvează, parţial, câteva povestiri (*Omul cu canarul*, *Îngerul cu plete blonde*, *Un mic erou*), nutrite de experienţele directe ale scriitorului în anii conflagraţiei.

În literatura pentru copii se încadrează şi placheta *Umbreluţa de argint* (1954), colaborările lui Dan Faur, din anii 1958–1959, la revistele „Luminiţa" şi „Arici Pogonici", precum şi numeroase tălmăciri, la început din autori sovietici

[26] Pseudonimul acesta a creat o confuzie. Întrucât Maria Arsene semnase, la un moment dat, M. Axente, Viniciu Gafiţa a susţinut (în *Bibliografie de literatură pentru copii*, Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1978, p. 52) că el este autorul lui *Pinocchio în împărăţia jucăriilor* şi al lui *Pinocchio detectiv*. (Şi informaţia a fost preluată în fişierul Bibliotecii Academiei Române, volumele respective fiind ordonate la Maria Arsene.) Însă în *Pinocchio detectiv* autorul îşi dă, cifrat, adresa (str. Sf. Apostoli, nr. 56), pentru a i se scrie, dezlegarea apărând în alt volum al aceleiaşi colecţii (*Cartea lui Moftuleţ* de E. Marghita). Pe de altă parte, în *Povestea unui bob de lacrimă*, semnată tot Mihai Axente, e cuprinsă povestirea *Şoimul munţilor*, a cărei versiune baladescă fusese iscălită Dan Faur. În sfârşit, fratele scriitorului, dl Simion Faur se află în posesia câtorva dintre manuscrisele ziselor povestiri.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

(N. Saconscaia[27], A. Barto, A. Tolstoi, L. Voroncova, N. Nosov), apoi numai din autori „clasici" (Rafaello Giovagnoli, Ch. Perrault, Fraţii Grimm, Jules Verne, Selma Lagerlöf, Fridtjof Nansen.

Foarte consistentă, această preocupare a scriitorului le covârşeşte pe celelalte. Într-adevăr, încă în 1946, în *Antologia muncii şi a libertăţii*[28], în care se includeau trei poezii ale lui Dan Faur (*Cântec pentru Râbniţa*, *Cântecul steagului* şi *Să fii alături de mulţime!...*), se preciza că autorul pregătea pentru tipar *Poeme pentru toată lumea* şi romanul *Potopul*. Cele două volume anunţate nu văd însă lumina tiparului. Peste un deceniu, contestând decizia luată de a fi „scos" din Uniunea Scriitorilor, unde era membru stagiar din octombrie 1955, pe motiv de inactivitate, în afara de tălmăcirile pentru copiii şi „pentru maturi" (între acestea, cele din Nicolae Ostrovski şi Nicolai Gogol), menţiona colaborarea sa, cu poezii, la revistele „Viaţa românească", „Flacăra" şi „Pentru patrie", precum şi „definitivarea" volumului cu titlul provizoriu *Anii tineri*, cuprinzând trei cicluri de poeme: *Fişe lirice şi epice de la Hunedoara*, *Anii tineri* şi *Regăsiri*. Nici acesta însă nu va fi editat până la dispariţia prematură a scriitorului, survenită la 20 mai 1961. Existenţa, între manuscrisele păstrate acum de dl Simion Faur, a dactilogramei unei mari părţi din el sugerează că neapariţia lui se datorează fie unor întâmplări nefericite, fie unor oprelişti din partea forurilor editoriale.

Oricum, o ediţie a scrierilor rămase de la Dan Faur va putea lămuri asupra itinerarului parcurs de-a lungul unor vremi de mari convulsii.

BIBLIOGRAFIE

Scrieri originale:

Bust, un portret şi coperta de S. Perahim, [Bucureşti], Editura Unu, 1930; *Pinocchio detectiv*, ilustraţii A. Petrescu, [Bucureşti], Europolis, [1947] (semnată cu pseudonimul Mihai Axente); *Umbreluţa de argint*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1954; Alexandru Şahighian, *Poezia muncii şi a libertăţii. Antologie*, Bucureşti, Editura Confederaţiei Generale a Muncii, 1946, p. 84–86; Saşa Pană, *Antologia literaturii române de avangardă*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1969, p. 243–249; *Avangarda literară românească*, antologie, studiu introductiv şi note bibliografice de Marin Mincu, Bucureşti, Editura Minerva, 1983, p. 263–275, 677.

Traduceri:

Nicolae Ostrovski, *Aşa s-a călit oţelul*, în colaborare cu Marcel Aderca şi Andrei Ivanovschi, Bucureşti, Editura Cartea sovietică, 1945; Nicolai Gogol, *Taras Bulba*, Bucureşti, Editura Cartea rusă, 1946; Nicolai Gogol, *Cum s-a certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nichiforovici*, în colaborare cu Isabella Dumbravă, Bucureşti, Editura Tineretului, 1952; N. Saconscaia, *Boabă cu bobiţă*, în colaborare cu Virgil Teodorescu, Bucureşti, Editura Tineretului, 1952; A. Barto, *El împlineşte paisprezece ani*, în colaborare cu Virgil Teodorescu, Bucureşti, Editura Tineretului, 1952; A. Tolstoi, *Cheiţa de aur sau Minunatele păţanii ale lui Buratino*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1952; L. Voroncova, *Povestire din Altai*, în colaborare cu G. Văraru, Bucureşti, Editura Tineretului, 1953; Rafaello Giovagnoli, *Spartacus*, în colaborare cu Magda Roşu, Bucureşti, Editura Tineretului, 1953; N. Nosov, *Aventurile lui Habarnam şi ale prietenilor săi*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1956;

[27] Pentru acest autor şi următorii, vezi bibliografia finală.

[28] Bucureşti, Editura Confederaţiei Generale a Muncii, 1946, p. 84–86.

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)

Ch. Perrault, *Poveşti*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1957; Fraţii Grimm, *Poveşti alese*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1958; Jules Verne, *O călătorie spre centrul Pământului*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1958; Ch. Perrault, *Zânele*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1960; Selma Lagerlöf, *Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia*, în colaborare cu N. Filipovici, Bucureşti, Editura Tineretului, 1961; Fridtjof Nansen, *Prin noapte şi gheaţă*, în colaborare cu Iudith Coman, Bucureşti, Editura Tineretului, 1962; Selma Lagerlöf, *Vulturul Gorgo*, în colaborare cu N. Filipovici, Bucureşti, Editura Tineretului, 1964.

Informaţii biografice şi referinţe critice:

Licenţiaţii Facultăţii de Drept, „Anuarul Universităţii din Bucureşti pe anul 1932–1933", p. 172; Ion C. Sava, *Aportul Brăilei în literatura română*, „Luceafărul literar şi artistic" (Brăila), anul I, nr. 10–11, aprilie–mai 1930, p. 3; Saşa Pană, *Inventar de confetti*, „unu", anul IV, nr. 33, februarie 1931; Saşa Pană, *Ne amintim de Dan Faur*, „Luceafărul", anul XV, nr. 23 (473), 5 iunie 1971, p. 7; Saşa Pană, *Născut în '02*, Bucureşti, Editura Minerva, 1973, p. 285–288, *passim*; Geo Bogza, *Jurnal de copilărie şi adolescenţă*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1987, p. 225, 267, 280, *passim*; Ov. S. Crohmălniceanu, *Moldov, Dan Faur, Raul Iulian. Figuri obscure ale avangardei literare*, „Manuscriptum", anul XXI, nr. 3–4, 1990, p. 113–115; Al. Mirodan, *Dicţionar neconvenţional al scriitorilor evrei de limbă română*, vol. II, Tel Aviv, Minimum, 1997, p. 259–262; *De ce scrieţi? Anchete literare din anii '30*, Text ales şi stabilit de Gheorghe Hrimiuc-Toporaş şi Victor Durnea, prefaţă, note şi index de nume de Victor Durnea, Iaşi, Editura Polirom, 1998, p. 141–143; Victor Durnea, [*Bustul unui autor de busturi*], în „Minimum", anul XII, nr. 192, martie 2003, p. 47–49; V[ictor] D[urnea], *Dan Faur*, în *Dicţionarul general al literaturii române*, vol. III, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 122–123.

LE PORTRAIT D'UN AUTEUR DE « BUSTES » : DAN FAUR

RÉSUMÉ

D'un certain point de vue, Dan Faur (1911–1960) représente sans doute un «cas» dans l'histoire littéraire roumaine. Quoiqu'il soit jugé comme « une figure obscure de l'avant-garde littéraire » (Ov.S. Crohmalniceanu) ou « un brave fantassin [...] du peloton de la revue „unu" » (Al. Mirodan), les anthologies consacrées à l'avant-garde roumaine retiennent un nombre assez grand de ses textes parus dans la revue mentionnée. Mais on ignore complètement tout ce que cet écrivain a fait après qu'il a quitté le mouvement surréaliste. L'étude se propose de reconstituer un itinéraire dont les sinuosités provoquées par des grandes convulsions sociales (trois dictatures et une guerre mondiale) ont été nombreuses. On éclaire ainsi une période (1935-1937) où Dan Faur exprime un credo d'écrivain « engagé », « militant » (sympathisant à l'idéologie communiste), mais écrit une prose réaliste moderne (appréciée dans le cénacle *Sburătorul* et publiée par la revue « Viaţa românească »), une deuxième période (1944–1947), dans laquelle il plie à certains commandes du nouveau régime, communiste, en publiant en même temps quelques textes où il essaie un nouveau langage poétique, et une troisième, dans la quelle il se consacre a la littérature pour les enfants et enfin aux traductions (au début seulement de la littérature soviétique, puis de la grande littérature universelle). Sa mort prématurée l'a empêché de profiter des périodes de « dégel » et d'éditer ses romans et nouvelles, conçus entre les deux guerres, dont la valeur est certaine.

Institutul de Filologie Română
„A. Philippide"
Iaşi, str. Codrescu, nr. 2

BDD-A1289 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:42 UTC)